

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia. Esityksen lähtökohtana on, että ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet olisivat savuttomia.

Tupakointi voisi kuitenkin olla sallittua ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen elinkeinonharjoittaja voisi päättää, varaako hän tähän tarkoitukseen tupakointitilan.

Tupakointitila tulisi toteuttaa sellaisia teknisiä menetelmiä hyväksi käyttäen, että tupakansavun kulkeutuminen tupakointitilasta muihin sisätiloihin estyy. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen olisi kielletty tupakointitilassa. Työskentely tupakointitilassa olisi muutoinkin kielletty lukuun ottamatta

järjestyksen kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

Esityksen mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen hyväksyisi tupakointitilan rakennusluvan yhteydessä. Rakennusvalvontaviranomainen voisi määrätä tupakointitilan korjattavaksi silloin, kun ilmenee, että sisällä oleviin tiloihin kulkeutuu tupakansavua tai tupakointitila ei muutoin täytä sille asetettuja edellytyksiä. Määräystensä tehostamiseksi rakennusvalvontaviranomainen voisi asettaa uhkasakon tai teettämisuhan. Tupakointia ravintolassa valvovat kunnan tupakkalain mukainen valvontaviranomainen ja työsuojeluviranomainen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1. Lainsäädäntö	5
<i>Tupakkalaki.....</i>	5
<i>Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta</i>	5
<i>Työministeriön päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä</i>	5
<i>Valtioneuvoston päätös ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaara torjunnasta työssä</i>	5
<i>Laki eräistä naapuruussuhteista</i>	6
<i>Terveysturvallisuuslaki.....</i>	6
<i>Alkoholilaki.....</i>	6
<i>Kansanterveyslaki ja työterveyshuoltolaki.....</i>	7
<i>Hallituksen esitys Eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä laiksi terveysturvallisuuslain muuttamisesta (HE 53/2005vp).....</i>	7
2.1.2. Kuvaus tupakointiin kohdistuvasta viranomaisvalvonnasta.....	8
2.1.3. Käsitteistöä	9
<i>Sisätila.....</i>	9
<i>Hotellihuone, majoitushuone ja tarjoilutila</i>	9
<i>Pelitila ja baaritiski</i>	10
<i>Terassit ja muut ulkotilat</i>	10
2.1.4. Erityisten työntekijäryhmien toimintavaltuudet.....	10
<i>Järjestysmies</i>	10
<i>Sivooja</i>	10
2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	10
2.2.1. Lainsäädäntö	10
2.2.2. Irlanti	11
2.2.3. Norja	11
2.2.4. Uusi Seelanti	11
2.2.5. Italia	11
2.2.6. Ruotsi	11
2.2.7. Viro.....	11
2.2.8. Espanja.....	12
2.3. Nykytilan arviointi.....	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	13
3.1. Tavoitteet	13
3.2. Toteuttamisvaihtoehdot.....	13
3.3. Keskeiset ehdotukset.....	13
4. Esityksen vaikutukset.....	14

4.1.	Taloudelliset vaikutukset.....	14
4.2.	Kokemuksia ravintolatupakoinnin kieltämisestä Irlannissa ja Norjassa	15
4.3.	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	15
4.4.	Yhteiskunnalliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset	15
5.	Asian valmistelu.....	16
5.1.	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	16
5.2.	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	16
6.	Riippuvuus muista esityksistä.....	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....		17
1.	Lakiehdotusten perustelut	17
1.1.	Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta.....	17
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset	21
3.	Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	21
4.	Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	22
LAKIEHDOTUS		23
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta....		23
LIITE		26
RINNAKKAISTEKSTIT		26
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta....		26

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Ympäristön tupakansavu on pahimpia työturvallisuus- ja työterveysriskejä, joka vaarallisuusasteeltaan luetaan B 1 luokkaan kuuluvaksi syöpäsärauden vaaraa aiheuttavaksi aineeksi. Tupakansavuton hengitysilma työpaikalla on jokaisen työntekijän oikeus ja tärkeä työpaikan työturvallisuus- ja terveys-tekijä. Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämisestä annettu lain (693/1976), jäljempänä tupakkalaki, ja työturvallisuuslain (738/2002) säännöksillä toteutetaan muun muassa perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaista julkisen vallan velvoitetta huolehtia työvoiman suojelusta, 19 §:n 3 mukaista velvoitetta edistää väestön terveyttä ja 20 §:n 2 momentin mukaista velvoitetta pyrkiä turvaamaan jokaiselle turvallinen ympäristö.

Tupakkalainsäädäntö on mahdollistanut kohtuullisen hyvin työntekijöiden ja asiakkaiden suojaamisen tahatonta ympäristön tupakansavualtistumisesta vastaan useimmilla työpaikoilla, julkisissa tiloissa ja yleisissä kulkuneuvoissa. Lainsäädännön tavoite turvata myös ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen sekä hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaat ja työntekijät kyseiseltä altistumiselta ei kuitenkaan ole toteutunut tarkoitettulla tavoin. Tämä johtuu siitä, että ravintoloissa ja muissa anniskelutiloissa tupakoitsijoille varatun enimmäistilan tekninen järjestely on monimutkaisuudessaan usein epäonnistunut. Tilojen tekniset ratkaisut, niiden sijoittelut ja osastoinnit eivät ole estäneet tupakansavun kulkeutumista alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Myös määriteltäessä tiloja esimerkiksi sisätiloiksi ja erityisiksi tupakkaeriöiksi on ilmennyt käsitteellistä epäselvyyttä, joka on ollut omiaan hankaloittamaan lain käytännön toimeenpanoa. Kunnat ovat näiden säännösten valvontaviranomaisia.

Professori Kari Reijulan ravintola-asiakkaiden ja työntekijöiden altistumisesta tupakansavulle koskevan selvityksen (sosiaali-

ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2004:15) mukaan altistuminen tupakansavulle ravintolatyössä on vähentynyt hyvin hitaasti. Lain tiukentumisesta huolimatta joka kolmas ravintolatyöntekijä altistuu tupakansavulle yli neljä tuntia päivittäin. Selvityksen mukaan tämä johtuu useimmiten siitä, että tuloilman tuominen savulliselle puolelle ja poistoilman vieminen huoneesta savuttomalle alueelta aiheuttaa savun leviämisen savulliselta savuttomalle puolelle. Toteutetut tilajärjestelyt ovat siten epäonnistuneet.

Edellä mainitun selvityksen mukaan ruokaravintoloiden työntekijät ja asiakkaat altistuvat kuitenkin vain vähän tai eivät lainkaan tupakansavulle, koska ruokailun yhteydessä ravintoloissa ei yleensä tupakoida. Sitä vastoin yökerhojen, tanssiravintoloiden ja pienten pubien työntekijät ja asiakkaat altistuvat tiettyinä vuorokaudenaikoina erittäin voimakkaasti tupakansavulle. Selvityksen mukaan vain harvassa kohteessa oli tehty tupakansavupitoisuuksien laskua edistäviä muutoksia, eikä savuttomien alueiden valinnassa ole kyetty aina huomioimaan ilmavirtojen liikkeitä. Uudenmaan aluetyöterveyslaitoksen mittaukset osoittavat myös, että edellinen tupakkalain muutos ei ole johtanut toivottuihin tuloksiin eli siihen, että työntekijät eivät altistuisi tupakansavulle.

Ravintolatyöntekijöiden työsuhdemuodosta riippumatta tulee olla työsuojelullisesti samanarvoisessa asemassa kuin muidenkin suomalaisten työntekijöiden. Savuttomuuden tulee toteutua siten kaikissa tiloissa, joissa työskennellään. Työsuojeluviranomaiset valvovat työpaikoilla, että työnantajat noudattavat heitä velvoittavaa lainsäädäntöä.

Lisäksi lain vastaisesta toistuvasta tupakoinnin sallimisesta sisätiloissa ja ulkotiloissa, joissa tupakointi on kielletty, voidaan tuomita tupakkalain suojaamistoimenpiteiden laiminlyönnistä sakkoon. Tämä edellyttää sisätilan haltijan, työsuojeluviranomaisen, poliisin tai kunnan ilmoitusta viralliselle syyttä-

jälle. Seuraamus- ja valvontajärjestelmä ei ole toiminut tehokkaasti.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Lainsäädäntö

Tupakkalaki

Tupakkalain 12 §:n mukaan tupakointi on kielletty muun muassa työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä tiloissa sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa. Tupakointi on kielletty myös ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen baaritiskillä ja pelitilassa, jollei kyseisessä tilassa työskentelevien työntekijöiden altistumista tupakansavulle voida muuten estää. Lain 13 §:ssä säädetyn poikkeuksen mukaan tupakointi voidaan sallia ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Tätä suuremmasta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosenttia. Laki edellyttää kuitenkin, että on huolehdittava siitä, että tupakansavu ei pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Lain 11 a §:ssä tupakansavu on määritelty syöpävaaralliseksi aineeksi, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työturvallisuudesta annettuja säännöksiä.

Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain nojalla työnantajan on mahdollisuuksien mukaan poistettava vaara- ja haittatekijät, kuten tupakansavu kaikista työtiloista. Jos tämä ei ole mahdollista, on työntekijää suojeltava tupakansavulle altistumiselta. Lain 33 § edellyttää työpaikalla riittävän kelvollista hengitysilmaa, ja ilmanvaihdon tulee olla riittävän tehokas ja tarkoituksenmukainen. Tämä edellyttää ilmastointia tai muuta puhdistamista siten, että saavutetaan mahdollisimman korkea ilmanpuhtaus. Lain 36 § edellyttää, että työtilan siivous suoritetaan siten, ettei siitä aiheudu haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle, ja 37 §:n mukaan ilman epäpuhtauksien leviäminen on mahdollisuuksien mukaan estettävä eristämällä epäpuhtauden läh-

de tai sijoittamalla se suljettuun tilaan tai laitteeseen sekä poistettava tarkoituksenmukaisen ilmanvaihdon avulla. Lain 38 §:n mukaan altistuminen on rajoitettava niin vähäiseksi, ettei siitä aiheudu haittaa tai vaaraa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle taikka lisääntymisterveydelle.

Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta

Työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettu valtioneuvoston asetus (716/2000) edellyttää, että työpaikalla, jossa on perusteltua syytä olettaa työntekijälle aiheutuvan lisääntynyttä vaaraa sairastua syöpään, altistumisen määrä ja kesto tulee vähentää niin alhaiseksi kuin se teknisesti on mahdollista. Työnantajan on myös pyrittävä rajoittamaan vaaraa aiheuttavia tekijöitä ja altistuvien tai mahdollisesti altistuvien työntekijöiden määrää, estettävä ja minimoitava syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien tekijöiden vapautumista, tehostettava paikallispoistojärjestelmiä ja ilmanvaihtoa, kehitettävä työmenetelmiä, yleisten suojausmenetelmien ja henkilökohtaisten suojausmenetelmien käyttöä, tiedotettava, rajattava vaara- aluetta, käytettävä varoitus- ja turvallisuuskilpiä sekä koottava ja hävitettävä jätteet turvallisesti. Asetuksen mukaan altistuminen syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle aineelle ei saa ylittää asetuksen liitteessä mainittuja raja-arvoja.

Työministeriön päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä

Työministeriön päätöksessä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä (838/1993) työnantajan on työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaisesti luetteloitava syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville työmenetelmille ja aineille altistuvat työntekijät.

Valtioneuvoston päätös ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta työssä

Valtioneuvoston päätöksessä ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta työssä (1153/1999) velvoite-

taan työnantaja arvioimaan työntekijän tupakansavulle altistumisen luonne, määrä ja kesto sekä vaarat työntekijän terveydelle sekä ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin. Jos työntekijät altistuvat merkittävässä määrin ympäristön tupakansavulle, työnantajan on ryhdyttävä asetuksessa mainittuihin altistumisen torjunta- ja vähentämistoimenpiteisiin. Näillä tarkoitetaan työntekijän suojaamista siten, että altistumisen määrää ja kestoja vähennetään niin paljon kuin se on kohtuudella ja teknisesti sekä tilojen rakenteellisia ratkaisuja hyväksikäyttäen mahdollista. Sääädöksessä on myös esimerkkiluettelo niistä toimenpiteistä ja teknisistä ratkaisuista, joiden avulla tähän tavoitteeseen voidaan päästä.

Laki eräistä naapurisuhteista

Ravintoloissa tupakoinnista saattaa aiheutua haittaa myös ravintolan ympäristölle tupakansavun ja –hajun kulkeutuessa naapurikiinteistölle tai kadulle. Erityisesti kesällä haitat lisääntyvät ravintoloiden sisätilojen tuuletuksen ja terassianniskelun yhteydessä. Myös siinä tapauksessa, että tupakointi enenevässä määrin kiellettäisiin sisätiloissa, tupakoitsijat todennäköisesti siirtyisivät ravintolan läheisyydessä oleviin ulkotiloihin.

Eräistä naapurisuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n mukaan kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on tällöin otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Terveydensuojelulaki

Terveyshaittaa aiheuttavan toiminnan harjoittaminen on luvanvaraista toimintaa, johon vaaditaan terveydensuojelulain (763/1994)

nojalla lupa.

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle työtilasta, jonka käytöstä voi aiheutua terveyshaittaa, tai terveydellisiltä vaikutuksiltaan siihen rinnastettavan toiminnan sijoittamisesta asuinrakennukseen tai alueelle, jossa on asuinhuoneistoja.

Terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) 4 §:n mukaan terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus on tehtävä kirjallisesti sen kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, jonka alueella toimintaa aiotaan harjoittaa. Ilmoituksesta on käytävä ilmi muun muassa selvitys toimintaan varatun paikan sijainnista, selvitys harjoitettavasta toiminnasta, selvitys ilmanvaihdosta sekä muut terveyshaitan arvioimiseksi tarpeelliset tiedot ja mahdolliset toimenpiteet terveyshaitan estämiseksi. Ilmoitukseen on liitettävä tarpeelliset piirustukset.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee tarkastaa ilmoitus viivytyksettä ja tehdä ilmoituksen käsittelyn mahdollisesti edellyttämä tarkastuskäynti. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on lisäksi toimitettava jäjennös lääninhallitukselle antamistaan yleisistä määräyksistä terveyshaitan ehkäisemiseksi ja terveydellisten olojen valvomiseksi (terveydensuojelujärjestys).

Terveydensuojelulain mukaan myös elintarvikehuoneiston perustamisesta ja toiminnan olennaisesta muuttamisesta on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ennen ravitsemisliiketoiminnan aloittamista.

Alkoholilaki

Alkoholilain (1143/1994) 21 §:n nojalla alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Alkoholilain mukaan anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliikekäyttöön, anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan te-

hokkaasti järjestää ja anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualueita voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava lain mukaan tehokkaasti valvoa.

Alkoholilain 21 c §:n mukaan lupaviranomaiselle on esitettävän anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma. Anniskelualueita voidaan muuttaa luvanhaltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä.

Alkoholijuomista ja väkiviinasta annetun asetuksen (1344/1994) 20 §:n mukaan alkoholijuomien anniskeluluvan myöntää kirjallisesta hakemuksesta anniskelupaikan sijaintikunnan lääninhallitus. Asetuksen 21 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä muun muassa anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma piirustuksineen ja lupaviranomaisen tarpeelliseksi katsomat muut luvan myöntämisen edellytyksiä koskevat selvitykset hakijan taloudellisesta tilanteesta, organisaatiosta, henkilökunnasta, vastaavista hoitajista, asiakaspaikkamäärästä sekä anniskelupaikasta ja -alueesta.

Alkoholilain 21 c §:n mukaan anniskelupaikan tilojen tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu. Tällaisia säännöksiä on erityisesti rakentamista, palo- ja pelastustointia sekä terveydensuojelua koskevassa lainsäädännössä. Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen perusteella tehtävä kunnan viranomaisen päätös on edellytyksenä alkoholijuomien anniskelutoiminnan aloittamiselle.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvan myöntämisen edellytyksiä, luvan rajoittamista taikka valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisten ehtojen asettamista koskevia lisäselvityksiä.

Kansanterveyslaki ja työterveyshuoltolaki

Kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee tuottaa kunnan alueella sijaitsevista työ- ja toimipa-

koissa työskenteleville työntekijöille työnantajan järjestettäväksi työterveyshuoltolain 12 §:ssä tai muissa säädöksissä säädettyjä ja niiden nojalla määrättyjä työterveyshuoltopalveluja.

Työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:n mukaan työnantajan järjestettäväksi 4 §:ssä säädettyyn työterveyshuoltoon kuuluu hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti:

- työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi tois-
tuvin työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen ottaen huomioon työpaikan altisteet, työn kuormittavuus, työjärjestelyt sekä tapaturma- ja väkivaltavaara samoin kuin näiden tekijöiden huomioon ottaminen työtä, työmenetelmiä ja työtiloja suunniteltaessa sekä työolosuhteiden muutostilanteissa;

- työperäisten terveysvaarojen ja -haittojen, työntekijöiden terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi ja seuranta mukaan lukien työstä ja työympäristöstä aiheutuva erityinen sairastumisen vaara sekä edellä mainituista seikoista johtuvat terveystarkastukset ottaen huomioon työntekijän yksilölliset ominaisuudet ja

- toimenpide-ehdotusten tekeminen työn terveellisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi, tarvittaessa työn sopeuttamiseksi työntekijän edellytyksiin, työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi sekä toimenpide-ehdotusten toteutumisen seuranta.

Hallituksen esitys Eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta (HE 53/2005 vp)

Uusi elintarvikelaki korvaisi voimassa olevan elintarvikelain, eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain sekä terveydensuojelulain elintarvikehygieniaa koskevan 8 luvun. Terveydensuojelulaista kumottavaksi ehdotettu luku siirrettiin uuteen elintarvikelakiin. Lain soveltamisalaan kuuluisivat lähtökohtaisesti kaikki elintarvikkeiden jakeluvaiheet. Elintarvikehuoneiston käyttöönotto ja toiminnan olemainen muuttaminen edellyttäisivät valvontaviranomaisen hyväksymisen lukuun ottamatta eräitä vähäisiksi katsottavia toimintoja.

Lain valvontaviranomaisten tehtävät vastasivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä.

Voimassa olevan terveydensuojelulain 13 §:n 3 kohdan mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä ennen toiminnan aloittamista ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle elintarvikehuoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta. Terveydensuojelulain 15 §:n mukaan viranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen. Elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan terveydensuojelulain 34 §:n mukaan muun muassa huoneistoa tai sen osaa, jossa myytäväksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, pidetään kaupan, tarjoillaan tai muutoin käsitellään. Ravitsemisliikkeet ovat elintarvikehuoneistojen. Käytännössä myös pelkkä juomien tarjontu katsotaan elintarvikkeiden käsittelyksi. Myös voimassa olevan terveydensuojelulain 13 §:n 3 momentin elintarvikehuoneistoilmoitusta koskeva säännös siirrettiisiin elintarvikelakiin. Siinä säädettäisiin ilmoitusmenettelyn sijasta elintarvikehuoneiston hyväksymismenettelystä. Ehdotetun säännöksen mukaan elintarvikehuoneiston on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai sen olemista muuttamista.

2.1.2. *Kuvaus tupakointiin kohdistuvasta viranomaisvalvonnasta*

Tupakkalain säännösten ja määräysten yleinen johtaminen ja ohjaus kuuluvat sosiaali-terveysministeriölle. Valvonta ja sen ohjaus kuuluvat Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle, jäljempänä Tuotevalvontakeskus.

Tuotevalvontakeskus toteuttaa yleistä valvontatehtäväänsä ohjaamalla lääninhallituksia ja kuntia niille tupakkalain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Sillä on valvontaviranomaisena myös eräitä varsinaisia valvontatehtäviä, kuten mainonnan valvonta, tupakkatuotteiden koostumuksen ja laadun valvonta sekä myynnin valvonta siltä osin kuin se koskee haitta-ainepitoisuuksien mittaamista, pakkausmerkintöjä ja tupakkatuotteiden esillepanoa.

Lääninhallitus ohjaa kuntia tupakkalain ja sen nojalla annettujen määräysten toimeen-

panossa läänin alueella. Tupakkalain paikallinen valvonta kuuluu kunnille. Kunnat valvovat alueellaan tupakan vähittäismyyntiä, mainontaa ja tupakointikieltojen noudattamista. Käytännössä valvonta on useimmissa tapauksissa kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä.

Rakennushankkeelle asetetuista vaatimuksista rakennushankkeen suunnittelussa ja viranomaisvalvonnasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Rakennushankkeen valvontaviranomaisilla tarkoitetaan tällöin kunnan rakennusvalvontaviranomaisista (lautakunta) sekä kunnan rakennustarkastajaa. Nämä valvovat rakennustoimintaa yleisen edun kannalta ja käsittelevät suunnitelmia tästä näkökulmasta.

Työsuojeluviranomainen valvoo tupakkalain noudattamista työpaikoilla osana yleistä työsuojelun valvontaa. Se valvoo tupakkalain mukaisten työnantajille kuuluvien velvoitteiden noudattamista ja vastaa ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuuden valvonnasta.

Terveyshaittaa aiheuttavan toiminnan harjoittamisesta on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee tarkastaa ilmoitus viivytyksettä ja tehdä tarvittaessa tarkastuskäynti liikkeessä. Kunnan terveysviranomainen toimittaa lääninhallitukselle jäljennöksen antamistaan määräyksistä terveyshaitan ehkäisemiseksi ja terveydellisten olojen valvomiseksi. Kunnan terveydensuojeluviranomainen myös hyväksyy huoneiston elintarvikehuoneistoksi ennen ravitsemisliiketoiminnan aloittamista.

Tulli valvoo suussa käytettävän tupakan maahantuontikiellon noudattamista.

Yleisissä tilaisuuksissa tupakointikieltojen noudattamista valvoo poliisi.

Työsuojeluhallinnosta annetun lain (16/1993) perusteella työsuojeluhallinto huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön johdolla työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työsuojelua koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta on määrätty työsuojeluviranomaisten eli työsuojelupiirien ja sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston tehtäväksi. Työsuojeluviranomaisten perustehtävät muodostuvat lainsäädännön noudattamisen valvonnasta ja

pakkokeinojen käyttöön liittyvistä tehtävistä.

Työsuojeluviranomaisille valvottavaksi annetut keskeiset säännökset koostuvat työolosuhteita koskevasta lainsäädännöstä, kuten työturvallisuuslainsäädännöstä, työaikaa ja työsuhdetta koskevasta lainsäädännöstä sekä työterveyshuoltolainsäädännöstä. Näin ollen työsuojeluviranomaiset valvovat niitä työnteon turvallisuuteen ja terveellisyyteen liittyvien säädöksiin perustuvia velvoitteita, joista säädetään esimerkiksi tupakkalainsäädännössä.

Työsuojelutarkastajan oikeuksista säädetään työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973), jäljempänä valvontalaki, 4 §:ssä. Tarkastajalla on oikeus tehdä tarkastus ilmoittamatta siitä etukäteen. Tarkastaja laatii tarkastuksestaan pöytäkirjan, jossa annetaan ohjeita tarkastuksessa havaituista puutteista ja epäkohdista sekä niiden ratkaisusta. Pöytäkirja ei kuitenkaan ole työnantajan oikeudellisesti velvoittava, eikä pöytäkirja siten voi olla muutoksenhaun kohteena. Työsuojelutoimisto voi kuitenkin velvoittaa päätöksellään työnantajan suorittamaan sopivan määräjän kuluessa sellaiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen välittömän hengen tai terveyden menettämisen vaaran torjumiseksi, kieltää laitteen tai työmenetelmän tai työnteon jatkamisen, kunnes puute on korjattu tai epäkohta poistettu.

Työsuojeluviranomaisen velvoittava päätös on valituskelpoinen hallintopäätös. Päätöksen tehosteena voidaan käyttää sakon uhkaa, teettämishuonon uhkaa, työnteon keskeyttämishuonon uhkaa tai uhkaa laitteen tai työmenetelmän käytön kieltämisestä.

2.1.3. Käsitteistöä

Yleistä

Tupakkalain 5 luvun mukaan tupakointi on kielletty erinäisissä sisätiloissa ja ulkoalueilla sekä baaritiskillä ja pelitilassa, jollei kyseisessä tilassa työskentelevän työntekijän altistumista tupakansavulle voida muutoin estää. Lain soveltamisalaa koskevassa 2 luvun 2 §:ssä ei kuitenkaan ole tarkemmin määritelty, millaisia sisätiloja tällöin tarkoitetaan.

Työtilojen suunnittelussa noudatetaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 52 §:n 1 momentin mukaan soveltuvien osin asunosuunnittelulle asetettuja asuinhuonetta koskevia vaatimuksia.

Suomen rakentamismääräyskokoelmaan sisältyvän ympäristöministeriön asunosuunnittelusta antaman 1 päivänä maaliskuuta 2005 voimaan tulleen asetuksen mukaan huonealalla tarkoitetaan huoneen alaa, jonka rajoina ovat huonetta ympäröivien seinien pinnat tai niiden ajateltu jatke. Asetuksen mukaan huoneistoala on ala, jota rajaavat toisaalta huoneistoa ympäröivien seinien, toisaalta huoneiston sisällä olevien kantavien seinien ja muiden rakennukselle välttämättömien rakennusosien huoneiston puoleiset pinnat.

Maankäyttö- ja rakennuslain 155 §:n 1 momentin mukaan asuinrakennuksen yhteyteen tulee järjestää riittävästi ulkotilaa leikki- ja oleskelutilaa varten. Ne on turvallisesti erotettava liikenteelle varatusta alueesta.

Sisätila

Tupakkalain 12 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tupakointi on kielletty työyhteisön yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitettuissa sisätiloissa. Lain esitöiden mukaan (HE 116/1993 vp) työyhteisön yhteisiä tiloja ovat työntekijöiden yhteisessä käytössä olevat tilat, jotka eivät ole työtiloja. Työyhteisön yleisiä tiloja ovat ne työyhteisötilat, joihin yleisöllä on esteetön pääsy, ja työyhteisön asiakastiloja ovat työyhteisössä asioiville varatut tilat. Pykälän 5 kohdassa ei ole mainittu työyhteisön ulkotiloista.

Sisätila voi syntyä myös siten, että ulkona olevan, tavallisesti avoimen kehikon varaan rakennetaan seinä- ja kattopinnat esimerkiksi telttakankaan tai kuormapeitteiden eli pressun avulla. Niin ikään telttä muodostaa laissa tarkoitettuna sisätilana.

Hotellihuone, majoitushuone ja tarjoilutila

Tupakkalain 13 §:n 2 momentin mukaan tupakointi voidaan sallia hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa sekä ravintolassa ja muussa ravit-

musliikkeessa, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Säännöksessä ilmenee jo sana ”huone”. Laista ei kuitenkaan ilmene, tarkoitetaanko huoneella esimerkiksi Suomen rakentamismääräyskokoelmassa määriteltyä huonetta. Tarjoilutilalla tarkoitetaan lain mukaan tilaa, joka on varattu tarjolla olevan ruuan tai juoman nauttimiseen. Tarjoilutilan määritelmään on sosiaali- ja terveysvaliokunta ottanut mietinnössään (StVM 38/1998 vp – HE 82/1998 vp) sellaisen kannan, että Tuotevalvontakeskuksen hallussa olevia tietoja anniskeluhuoneistoista tulisi käyttää hyväksi tarjoilutilaa määriteltäessä. Tarjoilutilan käsitettä sellaisenaan ei käytetä alkoholilain mukaista anniskeluhuoneistoa määriteltäessä. Alkoholijuomien anniskelua varten varattua tilaa kutsutaan anniskelualueeksi.

Pelitila ja baaritiski

Edellä mainitun sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaan ravintolassa on myös tiloja, joissa työntekijät altistuvat keskimääräistä enemmän tupakansavulle. Tällaisia tiloja ovat muun muassa baarissa ja pelitiloissa työskentelevät, kun näissä tiloissa usein tupakoidaan keskimääräistä keskitemmin. Tämän mukaisesti lakiin otettiin uusi 12 §:n 6 kohta. Käsitteitä ei kuitenkaan ole tarkemmin määritelty laissa. Valiokunta on lausunnossaan kuitenkin katsonut kyseisten tilojen liittyvän ravintolaan.

Terassit ja muut ulkotilat

Terassit ja muut ulkotilat voivat olla joko katettuja, kuten erilaiset paviljongit tai ilman katosta suoraan kadulla. Tällaisiin tiloihin voidaan myös tarjoilla ja anniskella. Myöskään näiden osalta tupakkalaissa ei ole tupakoinnin kieltäviä säännöksiä.

2.1.4. Erityisten työntekijäryhmien toimintavaltuudet

Järjestysmies

Järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 1 §:n nojalla laissa säädetään velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka muun muassa majoitus- ja ravitsemisliikkeistä an-

netun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (järjestyksenvalvoja) tehtävässään on. Turvamiehen, jota voidaan pitää mainitun lain tarkoittamana järjestyksenvalvojana, tulisi siten lain 4 §:n nojalla erityisesti valvoa, ettei hänen toimialueellaan vaaranneta kenenkään turvallisuutta sekä ryhdyttävä tarvittaessa erinäisiin tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin. Jos nämä toimenpiteet eivät ole riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle. Järjestyksenvalvojalla on myös 9 §:n nojalla oikeus laissa säädettyjen voimakeinojen käyttöön.

Siivooja

Työturvallisuuslain 36 §:n 1 momentin mukaan työpaikalla on huolehdittava turvallisuuden ja terveellisyyden edellyttämästä järjestyksestä ja siisteydestä. Siivous on suoritettava siten, että siitä ei aiheudu haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle. Siivousta on esimerkiksi turvallisuudelle ja terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavien lian, pölyn ja roskien poistaminen työtiloista. Jätteistä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvasta vaarasta säädetään jätelaissa (1072/1999). Tarvittaessa siivous on hoidettava varsinaisen työajan ulkopuolella.

2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.1. Lainsäädäntö

Euroopan unionissa ei ole harmonisoitu ravintolatupakointia koskevia säädöksiä.

Joissakin Euroopan maissa ja muualla maailmassa tupakointi ravintoloissa ja muissa anniskeluliikkeissä on kielletty kokonaan tai rajoitettu tapahtuvaksi niille erikseen varatuissa tiloissa. Irlannissa ja Norjassa ravintoloiden ja muiden anniskeluliikkeiden sisätiloissa ei saa tupakoida lainkaan. Ruotsissa kesäkuusta 2005 lähtien sekä Virossa kahden vuoden siirtymäajan jälkeen kesäkuussa 2007 tupakointi on mahdollista ainoastaan tupakointihuoneissa. Myös Italian laki mahdollis-

taa erillisen tupakointitilan rakentamisen. Ravintolassa tapahtuvaa tupakointia rajoittavaa lainsäädäntöä on valmisteilla Espanjassa sekä Isossa-Britanniassa. Euroopan ulkopuolisista maista Yhdysvaltojen tietyt osavaltiot sekä Uusi Seelanti ovat olleet aktiivisia savuttomuuden edistämässä ravintoloissa ja muissa anniskeluliikkeissä.

2.2.2. *Irlanti*

Irlanti kielsi ensimmäisenä Euroopan maana tupakoinnin ravintoloissa, pubeissa ja yöklubeissa maaliskuussa 2004. Maan tupakkalainsäädäntö kieltää tupakoinnin kaikilla työpaikoilla lukuun ottamatta erityisiä poikkeuksia. Lain mukaan tupakointikielto tulee osoittaa kieltomerkein. Kiellon rikkomisesta voidaan rangaista paikan omistajaa, johtajaa tai vastuullista henkilöä.

2.2.3. *Norja*

Tupakan aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi säädetyt lain mukaan Norjassa ei ole kesäkuun 2004 jälkeen saanut tupakoida ravintoloissa, baareissa, diskoissa ja pubeissa. Lain mukaan tupakointikielto tulee olla selkeästi merkitty ja tiloja hallinnoiva tai niiden omistaja on vastuussa kiellon sisäisestä valvonnasta. Kiellon rikkoja voidaan poistaa tiloista. Tahallista rikkomisesta voidaan asettaa myös sakkorangaistus.

2.2.4. *Uusi Seelanti*

Irlannin ja Norjan jälkeen kolmantena maana maailmassa tupakoinnin kokonaan kaikissa ravintoloissa, baareissa, klubeissa ja kasinoissa kielsi Uusi Seelanti joulukuussa 2004. Tupakointikiellon rikkomisesta tai noudattamatta jättämisestä voidaan antaa sakkorangaistus työnantajalle sekä yksityiselle henkilölle.

2.2.5. *Italia*

Italiassa tupakointi on kielletty kaikkien työpaikkojen sisätiloissa, myös ravintoloissa ja muissa anniskeluliikkeissä, jollei niihin ole rakennettu erillistä ilmastoitua tupakointitilaa. Laki astui voimaan tammikuussa 2005.

Tilat, joissa tupakointi on kielletty tulee lain mukaan olla asianmukaisin kyltein merkittyjä. Kylteissä tulee myös olla tieto siitä, kuka vastaa lain noudattamisesta kyseessä olevassa tilassa. Lain rikkomisesta voi saada kirjallisen varoituksen tai sakon (27,5-275 euroa), joka kaksinkertaistuu jos paikalla on ollut samanaikaisesti selvästi raskaana oleva nainen tai lapsia. Sakko voidaan antaa tupakoitsijalle ja myös tilasta vastaavalle taholle. Ravintoloitsijalle, joka ei ole asianmukaisin toimenpitein estänyt tupakointia tai asettanut tupakointikiellosta kertovia kylttejä, voidaan antaa sakkorangaistus (220-2 200 euroa). Paikallisesti lain noudattamista valvovat viranomaiset. Lisäksi kansalaiset voivat soittaa ilmaisnumeroon ja kertoa havaitsemistaan rikkeistä.

2.2.6. *Ruotsi*

Ruotsin uudistettu tupakkalaki tuli voimaan kesäkuun alussa 2005. Laki kieltää tupakoinnin anniskeluliikkeissä. Tupakointi voidaan kuitenkin lain mukaan sallia erityisessä tupakointia varten varatussa tilassa. Tupakointihuoneen tulee täyttää sille laissa asetetut määräykset. Tupakointihuoneeseen ei ole tuloa, eikä asiakas saa viedä sinne mukanaan ruokaa tai juomaa. Huoneen tulee sijaita sellaisessa paikassa, että asiakkaiden ei pidä joutua kulkemaan sen läpi ja työntekijöiden ei tarvitse joutua oleskelemaan siellä kuin tilapäisesti, kun siellä poltetaan. Ruotsissa lain valvomatta jättämisestä voidaan rangaista paikan omistajaa sakolla tai viime kädessä ottamalla pois alkoholin myyntiin tarvittava lisenssi. Tällainen tulee kysymykseen siinä tapauksessa, jos rikkoja ei ole kehoituksista ja muista toimenpiteistä huolimatta ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin lain noudattamiseksi. Henkilö, joka tupakoi alueella missä tupakointi on kielletty, voidaan poistaa paikalta, jos hän kieltämisestä huolimatta jatkaa tupakointia.

2.2.7. *Viro*

Virossa maan uusi tupakkalaki tuli voimaan kesäkuussa 2005. Siirtymäajan jälkeen, toukokuusta 2007 lähtien baareissa, kahviloissa, pubeissa, yökerhoissa, ruokaloissa se-

kä muissa julkisissa paikoissa, joissa tarjoillaan ruokaa ja juomaa, saa tupakoida ainoastaan erityisissä ilmastoiduissa tupakointihuoneissa. Viron tupakkalaki ei velvoita rakentamaan tupakointihuoneita.

2.2.8. Espanja

Espanjan valmisteilla olevassa lakiehdotuksessa ollaan kieltämässä tupakointi kaikkien työpaikkojen sisätiloissa. Erityisiä tupakointiin varattuja tiloja voidaan ehdotuksen mukaan rakentaa ravintoloihin ja baareihin, joiden asiakkaille varattu pinta-ala on 100 neliometriä tai enemmän. Myös yli 18 -vuotiaille tarkoitetuissa yökerhoissa sekä diskoissa erilliset tupakointialueet ovat ehdotuksen mukaan sallittuja. Tupakointiin varattun tilan tulee olla erotettu muusta tilasta, eikä tupakoimattomien henkilöiden tarvitse kävellä sen kautta. Tilan tarkoitus tulee olla näkyvästi merkittynä. Tupakointitilassa tulee olla erillinen ilmastointi tai tupakansavun poistaminen tilasta tulee tapahtua jollakin muulla tehokkaalla tavalla. Ravintolaan ja baariin, joiden asiakkaille varattu pinta-ala on 100 m² tai yli, voidaan rakentaa tupakointitila, joka on korkeintaan 30 prosenttia asiakkaille varatusta tilasta. Muissa tapauksissa, joissa tupakointitilan rakentaminen on sallittu, saa tupakointiin varattava tila viedä alle 10 prosenttia asiakkaille tarkoitettua tilan pinta-alasta. Tilan haltija on vastuussa tupakointitilaan liittyvien määräysten noudattamisesta. Lakiehdotuksessa tupakointikiellon rikkomisesta voi seurata sakkorangaistus, jonka suuruus riippuu rikkeen vakavuuden asteesta. Tupakointitilaan liittyvien määräysten rikkomista, kuten puutteellista tiedottamista, voidaan pitää lievänä rikkeenä, josta voidaan antaa sakkorangaistus tilan haltijalle. Vakavaksi rikkeeksi voidaan katsoa itse tupakointitilaan liittyvien rakenteellisten ja ilmanvaihdollisten määräysten puutteellinen noudattaminen. Myös tästä voidaan rangaista sakolla tilan haltijaa.

2.3. Nykytilan arviointi

Nykyinen tupakkalaki sallii tietyin edellytysin tupakoinnin ravintoloissa, hotelleissa ja majoitus- tai ravitsemisliikkeissä. Koska

lain edellyttämät tekniset ratkaisut eivät ole estäneet tupakansavun kulkeutumista savuttomiksi varatuille alueille, altistuminen työympäristön tupakansavulle on edelleen merkittävä työsuojeluongelma. Selvitysten mukaan on edelleen sellaisia työpaikkoja, joissa työntekijät joutuvat altistumaan tupakansavulle joko päivittäin tai jatkuvasti tiettyinä vuorokauden aikoina. Altistumista tapahtuu erityisesti työpaikoissa, joissa anniskellaan, kuten ravintoloissa ja hotelleissa, mutta erityisesti pienissä pubeissa (tarjoilutila alle 50 m²), joissa tupakanpolto on sallittu tilan pinnuudesta johtuen koko sisätilan alueella. Näissä tilanteissa tupakansavun aiheuttama altistuminen voi olla työntekijöille merkittävä.

Tupakanpoltoa ulkoalueille sijoitetuilla terrasseilla tai katetuissa tiloissa ei ole kielletty. Tupakansavu voi kuitenkin kulkeutua näistä tiloista helposti myös ravintolan sisätiloihin.

Tupakkalain noudattaminen edellyttää tehokasta ja riittävää valvontaa. Tupakkalakia on kuitenkin vaikea ja käytännössä mahdoton valvoa niissä ravitsemisliikkeissä, joiden tilojen osassa tupakointi on sallittu. Tupakkalakia on vaikeaa valvoa käytännössä, koska nykylainsäädännön tilojen järjestelyä ja teknistä toteuttamista koskevat säännökset eivät anna selkeää ohjetta tilojen pinta-alojen määrittämiselle ja niiden ilmanvaihdon tai muulle tekniselle toteuttamiselle taikka savun leviämisen arvioinnille.

Valvonnan kannalta perusongelmana on se, että savuttomaksi edellytetyssä huonetilassa elinkeinonharjoittaja on sallinut tupakoinnin. Näin järjestettynä savuttomaksi tarkoitettua tilaa ei saada pysymään savuttomana. Useissa tapauksissa savuttomuus edellyttäisi toiminnanharjoittajalta yksittäisten tupakointien asiakkaiden toiminnan ja liikkumisen valvontaa ja rajoittamista, joka on esimerkiksi yökerhotyyppisissä ravintoloissa käytännössä mahdotonta. Missä tahansa huonetilassa savun liikkumista ihmisten liikkumisen ja muista syistä aiheutuvien ilmavirtauksien mukana savulliselta puolelta savuttomaan tilaan ei käytännössä ole voitu estää, jos näitä tiloja ei ole fyysisesti erotettu toisistaan. Tupakansavun kiistaton toteaminen savuttomalta alueelta edellyttää kuitenkin mittauksia. Voimassa olevassa laissa niitä ei ole säädetty

toiminnanharjoittajan järjestettäväksi. Toisaalta yli 13 000 ravintolan sisäilman seuranta- ja mittauksiin valvontaviranomaisten voimavarat eivät mitenkään riitä. Tupakansavun mittaamiseen ja mittausten tekemiseen liittyviä seikkoja on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa *Selvityksiä 2000:11* Tieteellinen peruskatsaus ympäristön tupakansavun terveyshaitoista.

Nykyisin tupakkalakiin sisältyy käsitteitä, joita ei ole määritelty laissa, ja joiden merkitysten tulkintaongelmat vaikeuttavat lain toimeenpanoa käytännössä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, etteivät ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen työntekijät altistu ympäristön tupakansavulle. Tämä on mahdollista, jos tupakointi kielletään pääsääntöisesti kaikissa niissä sisätiloissa, joissa työskennellään. Samalla estetään ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen asiakkaisiin kohdistuvia tupakansavun haittavaikutuksia.

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Eräs ratkaisu tupakoinnin vaarojen estämiseen niissä tiloissa, joissa se nykyisin on sallittua tietyin edellytyksin on, että tupakointi kielletään täysin myös näissä tiloissa. Tällöin tupakointi olisi siis kielletty kaikissa sisätiloissa. Tupakoinnin voidaan katsoa kuuluvan kuitenkin perustuslaissa turvatun yksilön vapauden ja itsemääräämisoikeuden piiriin, kuten eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kanteluasian yhteydessä vuonna 2004 katsonut. Toisaalta työturvallisuuslain mukaan työnantajan velvollisuutena on huolehtia työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä työssä, mihi n työntekijällä on myös perustuslain mukaan oikeus. Koska tupakoinnin rajoittaminen työtiloissa on perusteltua terveydellisistä syistä, sen kieltäminen työtiloissa ei ole suhteetonta.

Täyskielto aiheuttaisi sen, että asiakkaiden olisi mentävä ulos tupakoimaan. Tämä puolestaan johtaisi asiakkaiden edestakaiseen liikkumiseen ravintolasta ulos ja takaisin.

Tällainen liikkuminen saattaa aiheuttaa järjestyshäiriöitä ja muita ongelmia sekä ravintolalle että rakennuksen muille liike- ja asuintiloille. Lisäksi ulkona tupakointiin liittyy talvisaikana järjestelyjä, joita lämpimämmässä maissa ei tarvita.

Valvontakeinojen tehostamiseksi on esitetty, että kuntien tulisi voida määrätä välittömästi tuntuva sakko mainituista havaitsemistaan tupakoinnin väärinkäytöksistä. Kysymys olisi jälkikäteisvalvonnassa käytettävistä tehostuskeinoista. Jälkikäteisvalvonnan keinot ovat kuitenkin ongelmallisia, koska tällöin vahinko on päässyt jo tapahtumaan. Parempi keino olisi kehittää toimenpiteitä, jotka jo etukäteen ohjaisivat toimintaa siten, että väärinkäytöksiltä vältyttäisiin.

Nuorten altistuminen tupakansavulle ravintoloissa, pubeissa tai muissa ravitsemus- ja hotellitiloissa voitaisiin estää muun muassa asettamalla ikäraja tällaisiin tiloihin pääsulle. Tällaisen rajoituksen valvonta on kuitenkin käytännössä vaikeasti toteutettavissa.

Ravintolatupakointia koskevia tupakkalain muutoksia valmistelevalle työryhmälle oli esillä myös sellainen vaihtoehto, että lääninhallitus toimisi tupakointitilan lupaviranomaisena. Koska tupakointitilan tyyppinen rakennelma vaatii maankäyttö- ja rakennuslain mukaan jo nykyisin kunnan rakennusluvan, olisi tässä vaihtoehdossa muodostunut kaksi päällekkäistä lupamenettelyä. Elinkeinonharjoittajan kannalta tämä saattaisi johtaa siihen, että päällekkäisen hakemusmenettelyn lisäksi hän saisi samasta asiasta kaksi eri päätöstä. Vaikka lupamenettelyä voitaisiin tällöin keventää myös siten, että kunnan rakennusvalvontaviranomainen alistaisi rakennusluvan tältä osin lääninhallituksen vahvistettavaksi, työryhmä katsoi, ettei tällaisella menettelyllä saavutettaisi asian kannalta mitään olennaisia etua. Kun tupakointitilan rakennuslupa tulee kunnassa käsitellä yhteistyössä kunnan ympäristö- ja terveyslautakunnan kanssa, asia tulee myös tältä osin riittävän laajasti käsiteltyä kunnassa.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Työntekijöiden altistuminen tupakansavulle voidaan estää kieltämällä tupakointi kaikissa sellaisissa sisätiloissa, joissa työskennellään.

nellään. Lisäksi olisi huolehdittava siitä, ettei tupakansavu kulkeudu työskentelytiloihin muista sisätiloista tai ulkoa. Tämä on mahdollista nykyisillä teknisillä ratkaisulla, ja tupakointitilan erottaminen muista sisätiloista voidaan toteuttaa siten, ettei siellä tapahtuvasta tupakoinnista aiheudu vaaraa työntekijöiden terveydelle.

Tupakkalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pääsääntöisesti tupakointi kielletään kaikissa ravintolan tai ravitsemisliikkeen sisätiloissa. Tupakointi voitaisiin kuitenkin sallia erillisessä tupakointitilassa, joka olisi hyväksytty ainoastaan tähän tarkoitukseen.

Tupakointitila olisi rakenteellisesti erotettava ravintolan muusta sisätilasta. Se voisi olla ravintolarakennuksen sisätiloissa tai erillisessä rakennuksessa. Kummassakaan tapauksessa tupakansavu ei saisi kulkeutua tupakointitilasta ravintolaan tai muuhunkaan savuttomaan tilaan. Ravintolarakennuksessa olevan tupakointitilan poistoilma olisi johdettava tupakointitilasta ulos, eikä sitä saisi käyttää kierrätysilmänä. Myös erillisestä tupakointirakennuksesta poistoilma olisi johdettava suoraan ulos.

Koska tupakointitilassa ei pääsääntöisesti saisi työskennellä, siellä ei voitaisi myöskään tarjoilla. Kielto koskisi kaikkia työntekijöitä heidän palvelussuhteensa luonteesta riippumatta ja myös elinkeinonharjoittajan omaa työtä.

Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen liikkeenharjoittajan olisi päätettävä siitä, kieltääkö hän tupakoinnin kokonaan sisätiloissa vai varaako hän tähän tarkoitukseen sisätilasta erillisen tupakointitilan asiakkailleen. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen ratkaisisi tupakointitilan hyväksyttävyyden rakennuksen omistajan tai haltijan hakeman rakennusluvan yhteydessä. Tällä tavoin tupakointitila olisi kaikilta osin etukäteisvalvonnan piirissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin tupakointitilan mitoituksista sekä rakenteellisista, ilmanvaihtoon liittyvistä ja muista teknisistä vaatimuksista. Mitoituksen osalta kysymys voisi olla esimerkiksi tupakointitilan enimmäis- tai vähimmäismitoista taikka sen pinta-alan tai tilavuuden suhteesta ravitsemisliikkeen tai sen

anniskelualueen kokoon tai asiakaspaikkojen lukumäärään.

Valvonnan tehostamiseksi seuraamusjärjestelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että tupakointirikkomukseen voitaisiin tuomita myös se, joka jatkaa tupakointia ravintolassa tai muussa ravitsemisliikkeessä liikkeen harjoittajan tai tämän edustajan taikka valvontaviranomaisen huomautuksesta piittaamatta.

Käsitteistön selventämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi sisätilan, työtilan ja tupakointitilan määritelmät. Samalla lakiin siirrettäisiin toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun asetuksen (225/1977) 1 §:ssä määritellyt savuttoman tilan sekä työyhteisön yhteisiä, työyhteisön yleisiä ja työyhteisön asiakkaalle tarkoitettujen tilojen määritelmät.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetun tupakointitilan ja toimivan ilmastointijärjestelmän rakentamis- ja investointikustannukset saattavat muodostua sellaisiksi, ettei kaikilla ravintoloilla tai muilla ravitsemisliikkeillä ole taloudellisia mahdollisuuksia rakentaa esityksen mukaista tupakointitilaa. Tupakointitilalle asetetaan lisäksi sellaisia rakenteellisia vaatimuksia, että niitä ei ole useinkaan mahdollista toteuttaa nykyisissä ravintoloissa tai muissa ravitsemisliikkeissä. Tämä koskee erityisesti vanhempaa rakennuskantaa. Näistä syistä tupakointi joudutaan todennäköisesti kieltämään lukuisissa yrityksissä. Odotettavissa on lisäksi, että osa tupakoivista asiakkaista siirtyy ravintoloista tai muista ravitsemisliikkeistä muuhun ympäristöön, ja tupakoinnin ohella osa alkoholin kulutuksesta siirtyy muualle.

Vaikutukset tulevat kohdistumaan erityisesti pieniin ja asuntokiinteistöissä toimiviin ravintoloihin ja muihin ravitsemisliikkeisiin. Vaikutukset ovat todennäköisesti suhteellisesti suurimmat kasvukeskusten ulkopuolella ja lähiöissä.

Esitys saattaa johtaa sekä yritystoiminnan lopettamiseen että yritysten liikevaihdon pienentymisiin, millä on työllisyyttä heikentävä vaikutus erityisesti anniskeluravintoloissa.

Muihin ravintoloihin ja ravitsemisliikkeisiin esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia.

Lähinnä ulkomaiset kokemukset ja tutkimukset ovat osoittaneet, että taloudelliset vaikutukset ovat olleet ennakoita arvioitua vähäisemmät.

4.2. Kokemuksia ravintolatupakoinnin kieltämisestä Irlannissa ja Norjassa

Irlannissa anniskeluliikkeiden liikevaihto on laskenut muutaman viimeisen vuoden aikana. Tupakointikiellolla ei yksin liene suurta vaikutusta liikevaihdon vähenemiseen, sillä koko maan ravintola-alaa koettelee useita myyntiin vaikuttavia tekijöitä, kuten korkeat hinnat ja ravintolakulttuurin muutos.

Irlannissa yleinen mielipide on ollut tupakointikiellon puolella. Tupakoimattomat sekä tupakoivat henkilöt tukevat lakia ja katsovat sen olevan hyvä asia. Irlannissa tehdyn selvityksen mukaan tupakkalakia noudatetaan työpaikoilla, joissa ilmanlaatu on lain voimaantulon jälkeen parantunut. Ennen lain voimaantuloa ja sen jälkeen suoritetuissa ilmanlaadun mittauksissa todettiin, että ilman haitalliset hiukkaset olivat vähentyneet huomattavasti. Lailla on onnistuttu tehokkaasti vähentämään työntekijöiden altistumista ympäristön tupakansavulle.

Norjassa ollaan parhaillaan arvioimassa maan tupakkalain vaikutuksia. Kuten Irlannissa, niin myös Norjassa lailla on ollut selkeästi työpaikkojen ilmanlaatua parantava vaikutus. Norjassa tupakointikielto työpaikoilla on myös vähentänyt työntekijöiden tupakointia. Norjassa ja Irlannissa tupakoivat ovat vuodenajasta riippumatta siirtyneet tupakoimaan ulkona.

Norjassa lakia valvovat kunnan paikalliset viranomaiset sekä maan työturvallisuutta valvova viranomainen. Norjassa ja Irlannissa lakia valvovien viranomaisten mukaan tupakkalain valvonnan suhteen ei ole todettu olevan suuria ongelmia.

4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Voimassa olevan tupakkalain noudattamisen paikallisvalvontatehtävät kuuluvat kunnalle. Tätä toteutetaan yleensä osana muuta

terveysvalvontaa. Ravintolat ovat terveysvalvonnan kohteena, ja tupakoinnin rajoittamisen valvonta toteutuisi muun valvonnan yhteydessä lisäämättä merkittävästi työmäärää nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Työpaikkojen osalta tupakkalain noudattamista valvovina viranomaisina toimivat myös valtion työsuojeluviranomaiset. Työsuojeluviranomaiset tarkastavat jo nyt tupakkalain toteutumisen ravintolahenkilökunnan työtiloissa eikä heidänkään työmääränsä lisääntyisi esityksen johdosta.

Kunnan rakennuslupaviranomaisille aiheutuisi lisää tehtäviä tupakointitiloille myönnettävien rakennuslupien käsittelystä ja mahdollisista toimenpiteistä lain vastaisten tupakointitilojen korjaamiseksi lain vaatimusten mukaisiksi. Lisätehtävät riippuisivat kuitenkin elinkeinonharjoittajan päätöksestä ryhtyä tupakointitilan rakennushankkeeseen ja tästä johtuvien uusien rakennuslupien määrästä.

Esityksestä poliisille aiheutuvien lisätehtävien määrän voidaan arvioida muodostuvan vähäiseksi, koska jo nykyisen tupakkalain nojalla valvontaviranomaisille on oikeus saada poliisilta virka-apua valvontavollisuuksiensa toteuttamisessa ja tällaiset tehtävät kuuluvat poliisiin normaaleihin virkatehtäviin. Poliisi valvoo myös järjestymieskoulutusta, jossa ehdotetun lain johdosta tulisi ottaa huomioon tupakointikiellosta ja – tilasta aiheutuvat seikat.

4.4. Yhteiskunnalliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Esityksellä ravintolatyöntekijät suojattaisiin tahattomalta terveydelle haitalliselta ympäristön tupakansavualtistukselta ja saatettaisiin työsuojelullisesti samaan asemaan kaikkien muiden työntekijöiden kanssa. Esitys koskee hyvin naisvaltaista työalaa (70 prosenttia naisia) ja parantaisi muun terveyden suojelun lisäksi tämän työntekijäryhmän synnytysterveyttä.

Syöpävaaran lisäksi jo varsin vähäinen ympäristön tupakansavulle altistuminen lisää sydän- ja verisuonisairauksien vaaran puoleen siitä minkä aktiivinen tupakointi aiheuttaa. Muita merkittäviä ympäristön tupakansavun aiheuttamia terveysvaaroja työpaikoilla ovat erilaiset hengityselinten sairaudet ja

raskaana olevien naisten sikiönkehityksen vaarantuminen. Ravintoloiden tupakansavualtistuminen on suuruudeltaan verrattavissa 1-6 savukkeeseen päivittäiseen polttamiseen ja se aiheuttaa helposti työntekijälle pysyvän työperäisen nikotiiniriippuvuuden. Tämä on suurin ravintolatyöntekijöiden tupakoinnin yleisyyttä selittävä tekijä. Ravintolatyöntekijöiden työympäristön säätäminen lailla savuttomiksi poistaisi tai vähentäisi huomattavasti luoteltuja terveysvaaroja ja näkyisi nopeasti parantuneena työterveytenä ja sairauspoissaolojen pienenemisenä hengitystieinfektioiden vähetessä.

Laki koskisi kaikkia ravintoloita ja suojaisi aiempaa paremmin ravintola-asiakkaat tahattomalta tupakansavualtistukselta kaikkialla ravintoloissa. Lain antaman suojan piiriin tulisivat myös asiakkaat niissä ravintoloissa, joiden tarjoilualue on enintään 50 m² suuruinen ja joissa voimassaolevan lain mukaan ei ole tarvinnut rajoittaa tupakointia. Tupakoinnin keskittäminen erillisiin tarkoitukseen rakennettuihin tupakointitiloihin vähentäisi sattunnaistupakointia erityisesti nuorten ravintola-asiakkaiden keskuudessa ja siten riskiä sairastua nikotiiniriippuvuuteen ja tulla pyssyväksi tupakoitsijaksi.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön helmikuussa 2005 asettamassa ravintolatupakointia koskevia tupakkalain muutoksia valmistelevalle työryhmälle. Hallituksen esitys on käsitelty myös sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä.

Professori Kari Reijulan raportti Ravintoloita koskevan tupakkalain toteutuminen Suomessa Selvityshenkilön raportti (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita

2004:15) valmistui syyskuussa 2004. Reijula esitti tupakansavulle altistumisen vähentämiseksi tai estämiseksi kokonaan ravintoloissa ensisijaisesti kaksi vaihtoehtoa joko tupakoinnin kieltoa kokonaan tai erillistä tupakointitilaa.

Eduskunta liitti vastauksessaan (EV 275/1998 vp) hallituksen esitykseen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta lausuman. Lausumassa todetaan, että eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla väestön tupakointia voidaan edelleen vähentää.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Suomen Kuntaliitolta, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:ltä ja työsuojelupiireiltä. Lausunnoissa on suhtauduttu myönteisesti ravintoloiden savuttomuuteen ja erillisen tupakointitilan rakennuslupamenettelyyn. Lausunnoissa ehdotetut muutokset on pyritty ottamaan huomioon.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on erikseen annettu esitys terveydensuojelulain, toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain ja kemikaalilain muuttamisesta (HE 179/2005 vp) ja esitys työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 94/2005vp). Esityksissä esitetään muutettavaksi muun muassa tupakkalain 14 §:ää, jota esitetään muutettavaksi myös tässä esityksessä, mikä tulisi ottaa huomioon eduskuntakäsittelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

2 §. Pykälään 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi 10 – 16 kohta eräiden laissa esiintyvien tilojen käsitteiden selkeyttämiseksi. Muutos antaisi entistä paremmat mahdollisuudet puuttua valvonnallisesti sellaisissa tiloissa tapahtuvaan tupakointiin, joka olisi laissa kielletty.

Pykälän 10 kohdan nojalla sisätilalla tarkoitettaisiin suljettua tilaa, jossa on katto, lattia ja seinät niiden valmistustavasta tai materiaalista riippumatta. Tällaisena tilana pidettäisiin mitä tahansa tilaa, jonka rakenteet vähentävät ilmanvaihtoa, niin että siihen voi kertyä tupakansavua. Sisätilan muodostaisi näin ollen myös tila, josta yhden tasopinnan lisäämisellä voidaan muodostaa suljettu tila. Sisätilan edellytyksenä olisi myös, että se on tarkoitettu asuin-, oleskelu-, odotus- tai työskentelytilaksi. Sisätila ei siten voisi olla esimerkiksi pelkkä seiniltään avoin katos tai muu katettu tila, jos siitä ei voitaisi muodostaa suljettua tilaa lisäämällä siihen yhtä tasopintaa.

Sisätila voisi muodostua käytännössä yhdestä huoneesta tai huoneistosta. Säännös vastaisi asialliselta sisällöltään työtilojen suunnittelusta annetun maankäyttö- ja rakennusasetuksen 52 §:n 1 momentin säännöksiä näiden tilojen suunnittelussa noudatettavista asuinhuonetta koskevista vaatimuksista.

Pykälän 11 kohdan mukaan työtila määriteltäisiin sisä- tai ulkotilaksi, jossa työskennellään. Määrittely on tarpeen, koska esityksessä ehdotetaan tupakoinnin kieltämistä ainoastaan sisätiloissa, ja erityisesti terrassiravintoloiden ulkotiloissa voidaan myös tarjoilla ja anniskella.

Pykälän 12 kohdan mukaan tupakointitil-

la tarkoitettaisiin sisätilaan sijoitettua tähän käyttötarkoitukseen rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymää rakenteellisesti erotettua tilaa. Tupakansavu ei saa päästä tupakointitilasta kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty.

Pykälän 13 kohdan mukaan savuttomalla tilalla tarkoitettaisiin sisätilaa tai sen osaa, jossa tupakointi on kielletty. Määritelmä vastaa nykyistä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun asetuksen (225/1977) 1 §:n 8 kohtaa.

Pykälän 14 kohdan mukaan työyhteisön yhteisellä tilalla tarkoitettaisiin työyhteisössä työntekijöille tarkoitettua tai heidän yhteisessä käytössään olevaa lepo-, ruokailu-, saniteetti- ja muuta henkilöstötilaa, heidän käytössään olevaa käytävä-, aula- ja porrastilaa sekä heille muuhun yhteiseen kokoontumiseen tarkoitettua sisätilaa. Määritelmä vastaa 13 kohdassa mainitun asetuksen 1 §:n 9 kohtaa.

Pykälän 15 kohdan mukaan työyhteisön yleisellä tilalla tarkoitettaisiin työyhteisön sisätilaa, johon yleisöllä on esteetön pääsy. Määritelmä vastaa 13 kohdassa mainitun asetuksen 1 §:n 10 kohtaa.

Pykälän 16 kohdan mukaan työyhteisön asiakkaille tarkoitettaisiin työyhteisössä asiakkaille varattua tai heidän käytössään olevaa sisätilaa. Määritelmä vastaa 13 kohdassa mainitun asetuksen 1 §:n 11 kohtaa.

11 a §. Koska työntekijän suojaamisesta työssä säädetään myös työturvallisuuslain-säädännössä, pykälään ehdotetaan otettavaksi tätä koskeva selvennys, ja virkkeen sivulause ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Samalla pykälä ehdotetaan siirrettäväksi asiasältönsä takia 5 lukuun.

12 §. Pykälän 6 kohta ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Pykälän 5 kohdan mukaan tupakointi olisi kielletty kaikissa siinä sanotuissa tiloissa riippumatta tupakoitsijasta. Tupakointi olisi kielletty myös ravintolan

ja muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa, jolle jäljempänä toisin säädetä. Tällöin myös ravintolatyöntekijöitä kohdeltaisiin tasapuolisesti estämällä heidän tupakan savulle altistumisensa kuten muillakin työpaikoilla. Ehdotetun 13 b §:n nojalla tupakointi voisi olla sallittua ainoastaan tähän käyttötarkoitukseen hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa, jossa ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen olisi kielletty. Ehdotetun 13 d §:n nojalla tupakointi olisi mahdollista ainoastaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksynnän mukaisessa tupakointitilassa, edellyttäen, ettei tupakointitilasta aiheudu terveysvaaraa ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen työntekijöille ja asiakkaille ja jonka tekniset ratkaisut estävät tupakansavun kulkeutumisen työtiloihin.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen elinkeinonharjoittajan tulisi huolehtia, että savua ei kulkeudu sisätiloihin ravitsemisliikkeen terassilta tai muusta ulkona olevasta tarjoilutilasta ja elinkeinonharjoittajan hallinnassa ulkona olevalta tupakointipaikalta taikka muultakaan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevalta alueelta, joilla tupakointi on sallittua. Tyypillinen esimerkki on ravintola, joka pitää kesällä edustallaan katuterassia ja avaa tai poistaa tällöin terassinpuoleisen ikkunansa. Tässä tapauksessa terassilla ei saisi tupakoida, koska savu kulkeutuu avoimesta ikkunasta ravintolan sisätiloihin. Savu ei saisi kulkeutua sisätiloihin muidenkaan aukkojen, kuten esimerkiksi 1-manvaihtoaukkojen kautta.

13 §. Koska uudessa 13 b §:ssä ehdotetaan, että tupakointi olisi pääsääntöisesti kielletty ravintolassa tai muussa ravitsemisliikkeessä, ehdotetaan, että pykälän 2 momentti muutettaisiin vastaavasti. Tupakointi olisi siten mahdollista edelleen hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa. Tupakointi olisi myös mahdollista sallia kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävien alusten ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Ruotsi ja Norja ovat jättäneet alukset tupakointikiellon ulkopuolelle, ja meriliikenteen kireän kilpailutilanteen takia kustannuksia aiheuttavat vaatimukset pitäisi pyrkiä saamaan samanaikaisesti ja yhdenmu-

kaisina voimaan. Tämän vuoksi tilanne ehdotetaan toistaiseksi säilytettäväksi ennallaan myös Suomessa. Suomi seuraa Euroopan unionin maiden ja pohjoismaisen lainsäädännön kehitystä ja työskentelee työntekijöiden riittävän terveyden suojelun varmistamiseksi mahdollisimman yhdenmukaisin säännöksin.

13 b §. Pykälässä säädettäisiin, missä tapauksissa ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa tapahtuva tupakointi voisi olla sallittua. Sen mukaan tupakointi voisi olla sallittua ravintolan tai ravitsemisliikkeen sisätiloissa ainoastaan tähän käyttötarkoitukseen hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Samoin kuin voimassa olevan lain mukaan, elinkeinonharjoittajan tulisi edelleen huolehtia siitä, että tupakansavu ei leviä savuttomille alueille tupakointitilasta. Koska tila olisi tarkoitettu ainoastaan tupakointiin, tilassa ei saisi järjestää sen käyttötarkoituksen lisäksi mitään oheistoimintaa, esimerkiksi pelejä.

Pykälän mukaan ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen olisi kielletty tupakointitilassa. Ehdotetun 13 c §:n mukaan myös työskentely tupakointitilassa on kielletty, mikä merkitsee sitä, ettei sinne tarjoilla ruokaa eikä juomaa. Myöskään asiakkaat eivät saisi itse viedä ruokaa tai juomaa tupakointitilaan. Jos ruoan tai juoman vieminen tupakointitilaan olisi sallittu, tarjoilijat ja siivoojat joutuisivat käymään tupakointitilassa jatkuvasti ja altistuisivat tupakansavulle.

13 c §. Pykälän mukaan ravintolan tai ravitsemisliikkeen henkilökunnan työskentely olisi kielletty tupakointitilassa, lukuun ottamatta järjestyksenpitoon tai palo- ja pelastustoimeen taikka muita vastaavia turvallisuuteen liittyviä välttämättömiä toimenpiteitä. Siten esimerkiksi tarjoilija ei saisi tarjoilla tupakointitilassa, mutta tilan järjestysmiehen toimenpiteet tupakkatilassa olisivat mahdollisia, ottaen huomioon, mitä työturvallisuudesta säädetään.

Työturvallisuuslain 27 §:n 1 momentin mukaan työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työ ja työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Tällöin työpaikalla on oltava väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt tai

– laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. Usein ravintoalalla syntyy tilanteita, joissa joudutaan kohtaamaan väkivaltainen asiakas. Turvajärjestelyjä voivat olla esimerkiksi kulunvalvonta, ovien automaattinen sulkeutuminen, kameravalvonta, turvamiehet ja erilaiset hälytyslaitteet. Jotta järjestys voi säilyä myös tupakointitilassa, tulee turvamiehellä olla mahdollisuus päästä tupakointitilaan sen käytön aikana. Vastaavasti tämä mahdollisuus tulee olla poliisilla ja pelastusviranomaisilla.

Työnantajana toimiva elinkeinonharjoittaja on velvollinen huolehtimaan myös tupakointitilan siivoajan työturvallisuudesta. Jotta siivoaja voisi suorittaa tehtävänsä turvallisuuttaan ja terveyttään vaarantamatta, tulisi siivous tapahtua vasta tupakointihuoneen tyhjennyttyä tupakansavusta huolellisen tuuletamisen jälkeen.

13 d §. Vaikka maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tupakointitilan tyyppisille rakennelmille jo nykyisinkin vaaditaan rakennuslupa, pykälän 1 momentissa säädettäisiin selvyden vuoksi, että tupakointitilan rakentamisesta, kunnossapidosta sekä sitä koskevasta korjaus- ja muutostyöstä on voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa ja sen nojalla säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan olisi laadittava omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta. Omavalvontasuunnitelman toteuttamista valvoisi 14 §:n 4 momentissa tarkoitettu kunnan viranomainen.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tupakointitilan rakenteellisista ja muista teknisistä ja toimivuutta koskevista vaatimuksista.

Koska Suomen rakentamismääräyskokoelmaan rakennusten sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta (D 2) sisältyy ainoastaan säännökset siitä, kuinka savullinen ilma tulee yleensä johtaa sisätiloista pois, eikä siihen sisälly yksittäistä tupakointitilaa koskevia erityissäännöksiä, näistä tulisi säätää erikseen. Tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin esimerkiksi niiden teknisten ratkaisujen lähtökohdista, joiden

nojalla tupakansavu saataisiin pysymään poissa muista sisätiloista sekä tupakansavun mittausjärjestelmistä. Säännökset voisivat koskea esimerkiksi tupakointitilan sisään- ja uloskäynnin teknisiä ratkaisua ja raikkaan tuulilman johtamista tupakointitilaan. Asetuksella säädettäisiin esimerkiksi oven korkeudesta ja oven muista teknisistä ratkaisuista, kuten mahdollisesti tarvittavista ilmaverhoista tai tuulikaapeista. Samoin säädettäisiin tupakointitilan paineistuksesta, ilmanvaihdon seurannasta ja muista säätöjärjestelmistä, kuten antureista ja ilmavirran suhteuttamisesta asiakasmääriin. Ministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää myös tupakointitilan valaistuksesta, seinien läpinäkyvyydestä ja kalustuksesta.

Ministeriön asetuksella voitaisiin säätää myös elinkeinonharjoittajalta vaadittavan 2 momentissa tarkoitettua tupakointitilaa koskevan omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta.

13 e §. Pykälän mukaan työsuojeluviranomaisen, tupakkalain valvontaa suorittavan kunnan viranomaisen ja tarvittaessa poliisin olisi ilmoitettava alkoholilain 21 §:ssä tarkoitetulle anniskelulupaviranomaiselle havaitsemistaan tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamista, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Kunnan valvontaviranomainen valvoo tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista ravintoloissa tupakkalain 14 §:n mukaisesti ja työsuojeluviranomainen siten kuin siitä on erikseen säädetty. Työsuojeluviranomaisen ja 14 §:ssä tarkoitettua kunnan valvontaviranomaisen tulisi ilmoittaa toisilleen havaitsemistaan edellä mainittujen säännösten ja määräysten rikkomisesta.

14 §. Pykälän 5 momentista poistettaisiin viittaus 12 §:n 6 kohtaan. Tupakointikielto koskisi kaikkia ravintolatiloja lukuun ottamatta erillistä tupakointitilaa. Erillistä pelitilaa ja baaritiskiä koskeva kohta kumottaisiin 12 §:stä.

Pykälän 7 momentin mukaan ehdotetaan, että poliisin valvontavelvollisuuksia laajennettaisiin siten, että poliisi valvoisi myös 12 §:n 5 kohdan toteuttamista. Poliisin tupakointikiellon valvonnan piiriin tulisivat siten

kaikki työyhteisöjen yhteiset, yleiset sekä asiakkaille tarkoitetut sisätilat mukaan lukien ravintolat.

Ehdotettu säännös selkeyttää tämän lain 30 a §:ää, jonka mukaan laissa tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla on oikeus saada muilta viranomaisilta virka-apua lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi ja päätösten täytäntöön panemiseksi.

17 §. Pykälän 3 momentin 1 kohdasta poistettaisiin viittaus 12 §:n 1-4 kohtiin, viittaus koskisi koko 12 §:ää. Kunnan valvontaviranomaisen olisi ilmoitettava viralliselle syyttäjälle kaikkien 12 §:n kohtien tupakointikieltojen rikkomisesta. Kohtaan lisättäisiin viittaus ehdotettuun 13 b §:ään, jonka mukaan on huolehdittava siitä, että tupakansavu ei pääse tupakointitilasta kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Muutos liittyy ehdotettuun 32 §:n muutokseen.

32 § ja 33 §. Nykyistä pykälän 1 momentissa säädettyä tupakkarikkomuksesta annettavan sakkorangaistuksen soveltamista ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös tapauksia, joissa tupakoitsija ravintolan tai muun ravitsemusliikkeen liikkeenharjoittajan tai tämän edustajan taikka valvontaviranomaisen huomautuksesta huolimatta jatkaa tupakointia. Uudistuksessa ravintolatyöntekijät tulee suojella tupakansavulle altistumiselta samoin kuin muut työntekijät on jo suojeltu voimassa olevan lain mukaan. Voimassa olevan lain mukaan työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa tupakoinnista on voitu rangaista vain työsuojelulainsäädännön säännösten mukaisesti eli silloin kuin työntekijä on altistunut tupakansavulle. Myös kaikki muut työpaikat tulisi ottaa tupakkalain tämän säännöksen piiriin yhdenmukaisuuden vuoksi. Tästä syystä pykälän viittaukset 12 §:n 1-4 kohtiin poistettaisiin.

Tupakointia koskevan huomautuksen antajatahoksi lisättäisiin myös valvontaviranomainen, jotta myös yleisen kulkuneuvon, asianomaisen sisätilan tai ulkoalueen haltija tai heidän edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjä, joka itse tupakoi, tulee säännöksen soveltamisalan piiriin.

Nykyisen 32 §:n 2 momentti otettaisiin ehdotettuun 33 §:ään, sillä rikoslain kokonais-

uudistuksessa on tapana, että eri rikkomuksista säädetään eri pykälissä. Viittaussäännösten osalta ehdotettuun pykälään tehtäisiin samoin perustein vastaava muutos kuin 32 §:ään.

Lisäksi ehdotetaan, että laiminlyönti suorittaa toimenpiteet tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi savuttomalle alueelle olisi rangaistavaa myös törkeästä huolimattomuudesta. Samoin teko olisi rangaistava jo törkeästä huolimattomuudesta, jos pykälässä tarkoitettu henkilö sallii tupakoinnin alueella, jossa se on kiellettyä. Nykyisen käytännön mukaisesti laiminlyöntirikokset ovat yleensä rangaistavia myös tuottamuksellisina rangaistussäännöksen tehostamiseksi. Ne ovat tyypiltään huolimattomuudesta rikottavia, ja on vaikea käytännössä näyttää toteen, että niitä on rikottu tahallaan.

Säännös koskisi vain selviä ja vähäistä suurempia rikkomuksia. Teko olisi vähäinen esimerkiksi, jos kyseessä olisi tilapäinen tekninen häiriö ilmanvaihdossa. Tekoa ei voitaisi pitää enää vähäisenä, jos henkilö edelleen jatkaisi laiminlyöntiä, vaikka kunnan valvontaviranomainen olisi antanut määräykset toimenpiteistä, jotka olisi tehtävä tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi.

Vaatus teon toistuvuudesta poistettaisiin. Samoin poistettaisiin edellytys siitä, että kunnan valvontaviranomainen toistuvasti kieltää ja asettaa määräajan, jonka kuluessa tupakansavun kulkeutuminen savuttomalle alueelle on estettävä ja jos laiminlyöntiä on jatkettu, vasta tämän jälkeen voitaisiin katsoa teon tunnusmerkistön täyttyneen. Käytännössä nämä rajoitukset ovat johtaneet liian monimutkaisina ja hankalina siihen, että syyttäjälle ei juurikaan ole ilmoitettu rikkomuksista.

Ehdotetun 33 §:n 3 kohdan mukaan rangaistavaa olisi myös, jos henkilö sallii tupakointitilan käyttämisen muuhun kuin 13 b §:ssä mainittuun tarkoitukseen. Rangaistavaa olisi, jos elinkeinonharjoittaja sallii asiakkaiden viedä ruokaa tai juomaa tupakointitilaan tai järjestää sinne pelitoimintaa.

Teko olisi rangaistava tupakkalain mukaan, jos muualla laissa teosta ei olisi säädetty ankarampaa rangaistusta. Tällaisena tapauksena voisi tulla kysymykseen esimerkiksi rikoslain

47 luvun 1 §:ssä (578/1995) säädetty työturvallisuusrikos.

Rikoksen nimikettä ehdotetaan myös muutettavaksi siten, että tupakkalain suojaamistoimenpiteiden laiminlyönnin sijasta rangaistaisiin tupakkalain suojaamistoimenpiteiden rikkomisesta. Tällöin rangaistavaa olisi, jos suojaamistoimenpiteitä rikottaisiin. Muutos selkeyttäisi rikosnimikettä.

Syytteen nosto-oikeuden rajoitus ehdotetaan poistettavaksi. Voimassa olevan säännöksen mukaan virallinen syyttäjä saa nostaa syytteen tupakointirikkomuksesta vain yleisen kulkuneuvon, asianomaisen sisätilan ja ulko-alueen haltijan, yleisen tilaisuuden järjestäjän tai näiden edustajan tai poliisin ja tupakkalain suojaamistoimenpiteiden laiminlyönnistä vain kunnan ilmoituksesta. Säännös on vanhentunut ja rajoittaa liikaa syytteen nosto-oikeutta. Rajoitus johtaa käytännössä siihen, ettei asiasta ilmoiteta poliisille. Muutoksen jälkeen asianomistajana voisi olla kuka tahansa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ravintolatupakoinnin valvontaa koskevan omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta sekä tupakointitilan mitoituksista, rakenteellisista ja muista teknisistä ja toimivuutta koskevista vaatimuksista.

3. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lakiin otettaisiin säännökset, jotka velvoittaisivat elinkeinonharjoittajan hakemaan erilliselle tupakointitilalle rakennuslupa. Tupakointitilan rakennuslupa edellyttäisi myös eräitä lisäselvityksiä. Lisäselvityksiä olisivat muun muassa tupakointitilasta annettavat asiantuntujalausunnat.

Vaikka rakennuslupamenettely ei sinänsä muutu kunnan rakennusvalvontaviranomaisessa, nykyisen tupakkalain nojalla mitään erillistä tupakointitilaa ei ole tarvinnut toteuttaa ravintolassa tai muussa ravitsemisliikkeessä. Esitys merkitsee näin ollen, että elin-

keinonharjoittajalle tulee varata riittävä aika tällaisen tilan suunnittelua ja toteutusta varten.

Voimaantuloajankohtaa harkittaessa on huomioitava myös se, että ehdotettu laki edellyttää kunnan rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisten sekä ravintola-alan kouluttamista. Lisäksi ehdotettu laki edellyttää laajaa kansalaisille kohdistuvaa tiedottamista. Ravintola-alan on tämän lisäksi muutoinkin sopeutettava liiketoimintansa uusien säännösten mukaiseksi. Rakennusvalvontaviranomaisille tulee varata myös riittävä aika ohjeistaa tupakointitilan hakemusmenettelyä. Myös sosiaali- ja terveysministeriön lain toimeenpanoa varten annettavat asetukset tulisi saattaa voimaan samanaikaisesti ehdotetun lain kanssa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain vahvistamisen ja sen voimaantulon välisen ajan on oltava riittävän pitkä, jotta nyt ehdotettuun sääntelyyn liittyvä muu norminanto voitaisiin mahdollisuuksien mukaan saattaa voimaan lainsäädännön kanssa samanaikaisesti, eikä elinkeinonharjoittajan sopeutumisaika muodostu kohtuuttomaksi.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hallitus katsoo, että ehdotetun lain sovelias voimaantuloajankohta voisi olla esimerkiksi 1 päivänä kesäkuuta 2007.

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan tupakointi olisi kielletty lain voimaantullessa kaikissa ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa, lukuun ottamatta ehdotetun lain mukaista erillistä tupakointitilaa. Tupakointikiellosta voitaisiin poiketa kuitenkin myös 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa.

Jos elinkeinonharjoittaja olisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa toteuttanut voimassa olevan lain edellyttämät rakenteelliset, tupakointitilan rajaamiseen ja ilmanvaihtoon liittyvät toimenpiteet, eikä valvontaviranomaisella ole ollut niihin huomauttamista, tarve toteuttaa ehdotetun lain mukaiset toimenpiteet ei ole niin kiireellinen kuin siinä tapauksessa, ettei toimenpiteitä ole toteutettu lainkaan tai ne ovat puutteelliset. Säännöksen 3 momentin mukaan ehdotetaan, että tällaisissa tapauksissa tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät muutokset voitaisiin toteuttaa kahden vuoden kuluessa ehdotetun lain voimaan tulosta. Mainittu kahden vuo-

den siirtymäaika tulisi sovellettavaksi vain niissä ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä, joiden osalta nykyisen tupakkalain säännösten noudattaminen on erikseen tarkastettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Tarkastus tehtäisiin elinkeinonharjoittajan aloitteesta. Siirtymäajan pituutta harkittaessa on otettu huomioon nykyisen tupakkalain johdosta tehtyjen investointien kohtuullinen kuoletusaika ja se, että lain 487/1999 voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan nykyisen lain mukaiset tupakansavun kulkeutumista estävät rakenteelliset ja ilmavaihtoa parantavat muutokset on tullut toteuttaa 1 päivään heinäkuuta 2003 mennessä. Siirtymäaika harkittaessa ei ole erikseen voitu ottaa huomioon vuoden 2003 jälkeen tehtyjä investointeja.

Koska lakiin siirrettäisiin toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 25 päivänä helmikuuta 1977 annetun asetuksen (225/1977) 1 §:n 1 momentin 8-11 kohta, sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 174/1995, ehdotetaan että mainitut kohdat kumotaan asetuksesta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla muun muassa tupakointitilan rakennuslupaa koskeva viranomaisohjeistus ja tiedottaminen.

4. Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 24/1998 vp – HE 82/1998 vp) katsonut, että hallituksen esityksessä, jolla pyrittiin suojelemaan ravintoloiden ja majutusliikkeiden asiakkaita ja työntekijöitä tahattomalta altistumiselta tupakansavulle ja

siitä aiheutuville terveyshaitoille, kysymys oli silloisen hallitusmuodon 15 a §:n 3 momentissa säädetyn turvaamisvelvollisuuden mukaisesta lainsäädännöstä. Elinkeinoon harjoittamisoikeuden ja omaisuuden suojan kannalta lakiehdotus merkitsi rajoituksia. Velvoite jakaa tarjoilutila tupakoivien osaan ja savuttomaan osaan kavensi omistajan vapautta päättää omaisuutensa käytöstä, minkä lisäksi jakamisvelvoitteen edellyttämistä muutostöistä aiheutui kustannuksia.

Perustuslakivaliokunta katsoi kuitenkin lausunnossaan, että ottaen huomioon rajoitusten laajuus ja suhteellisuus (välttämättömyys hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi), rajoitus ei merkitse elinkeinon harjoittamisen kannalta sellaista liian ankaraa keinoa, jota lievemmin toimenpitein olisi mahdollista saavuttaa ehdotuksen taustalla oleva hyväksyttävä tarkoitus. Siten lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Koska nyt esillä olevassa lain muutosesityksessä on kysymys samoista perustuslain perusoikeuksista ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta kuin edellä mainitussa hallituksen esityksessäkin, hallituksen käsityksen mukaan rajoitusten tekniselle toteuttamiselle voidaan asettaa lisävaatimuksia puuttamalla elinkeinonharjoittajan vapauksiin, jotta työntekijää ja asiakasta voidaan paremmin suojella tupakoinnin aiheuttamilta terveyshaitoilta. Tästä syystä hallitus katsoo, että esitys voitaisiin käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska asia on kuitenkin tulkinanvarainen, olisi suotavaa hankkia asiasta perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 2 §:n 8 ja 9 kohta, 11 a ja 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 5 ja 7 momentti, 17 §:n 3 momentin 1 kohta ja 32 §,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 8 ja 9 kohta, 14 §:n 5 momentti ja 17 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 498/2002, 11 a § laissa 741/2002, 12 § laeissa 765/1994 ja 487/1999, 13 §:n 2 momentti ja 14 §:n 7 momentti viimeksi mainitussa laissa ja 32 § mainituissa laeissa 765/1994 ja 487/1999, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 953/1992 sekä mainituissa laeissa 487/1999 ja 498/2002, uusi 10 - 16 kohta, lakiin uusi 13 b - 13 e § ja lakiin siitä lailla 681/1999 kumotun 33 §:n tilalle uusi 33 § seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *nikotiinilla* nikotiinialkaloideja;
9) *ainesosalla* kaikkia tupakkatuotteen valmistuksessa käytettäviä aineita tai muita ainesosia, mukaan luettuna paperi, suodatin, musteet ja liimat, joita on valmiissa tuotteessa joko sellaisenaan tai muuttuneessa muodossa, lukuun ottamatta tupakkakasvin lehteä ja sen muita luonnollisia tai käsittelemättömiä osia;

10) *sisätilalla* suljettua tilaa, jossa on katto, lattia ja seinät taikka tilaa, josta yhden tason pinnan lisäämisellä voidaan muodostaa suljettu tila ja joka on tarkoitettu asuin-, oleskelu-, odotus- tai työskentelytilaksi;

11) *työtilalla* sisä- tai ulkotilaa, jossa työskennellään;

12) *tupakointitilalla* sisätilaan sijoitettua rakennusvalvontaviranomaisen tupakointiin hyväksymää erillistä tilaa;

13) *savuttomalla tilalla* sisätilaa tai sen osaa, jossa tupakointi on kielletty;

14) *työyhteisön yhteisellä tilalla* työyhteisössä työntekijöille tarkoitettua tai heidän yhteisessä käytössään olevaa lepo-, ruokailu-,

saniteetti- ja muuta henkilöstötilaa, heidän käytössään olevaa käytävä-, aula- ja porrastilaa sekä heille yhteiseen kokoontumiseen tarkoitettua sisätilaa;

15) *työyhteisön yleisellä tilalla* työyhteisön sisätilaa, johon yleisöllä on esteetön pääsy;

16) *työyhteisön asiakkaille tarkoitettulla tilalla* työyhteisössä asiakkaille varattua tai heidän käytössään olevaa sisätilaa.

5 luku.

Väestön suojaaminen ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta

11 a §

Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan, mitä tässä laissa ja työturvallisuuslain säädännössä säädetään.

12 §

Tupakointi on kielletty:

1) päiväkotien lapsille ja oppilaitosten opilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla;

2) virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja

asiakkaille varatuissa sisätiloissa;

3) sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisöllä on esteetön pääsy;

4) yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa; sekä

5) työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Jos elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla ulkona hallinnassaan olevalla alueella, hänen on huolehdittava, ettei tupakansavu kulkeudu sieltä avoimen ikkunan, oven, muun aukon tai ilmanvaihdon kautta ravitsemisliikkeen sisätiloihin.

13 §

Edellä 12 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa säädetystä poiketen tupakointi voidaan sallia hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa sekä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävän aluksen ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Tätä suuremmasta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosenttia. Tällöin on kuitenkin huolehdittava, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Samassa ravintolakokonaaisuudessa samanaikaisesti avoinna olevat ravintolatilat katsotaan yhdeksi ravintolaksi. Tarjoilutilalla tarkoitetaan aluetta, joka on varattu tarjolla olevan ruuan tai juoman nauttimiseen.

13 b §

Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa tupakointi voidaan sallia ainoastaan tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen on kielletty tupakointitilassa.

13 c §

Työskentely on kielletty tupakointitilassa lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä. Tupakointitilan si-

vous on sallittu vasta sen jälkeen, kun tupakointitila on huolellisesti tuuletettu, ottaen huomioon, mitä työntekijän työturvallisuudesta erikseen säädetään.

13 d §

Tupakointitilan rakentamisesta, kunnossapidosta ja korjaus- ja muutostyöstä on voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla säädetään.

Elinkeinonharjoittajan on laadittava oma- valvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tupakointitilan mitoituksesta sekä sen rakenteellisista ja toimivuutta koskevista vaatimuksista samoin kuin elinkeinonharjoittajalta vaadittavan 2 momentissa tarkoitettua tupakointitilaa koskevan oma- valvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta.

13 e §

Työsuojeluviranomaisten, 14 §:ssä tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen ja tarvittaessa poliisin on ilmoitettava alkoholilain (1143/1994) 21 §:ssä tarkoitetulle anniskelulupaviranomaiselle tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamisesta, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Työsuojeluviranomaisen ja 14 §:ssä tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toisilleen edellä tarkoitettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta.

14 §

Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakointin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevan 12 §:n 1 momentin 5 kohdan ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisössä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin siitä säädetään työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973).

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdan noudattamista valvoo poliisi.

17 §

Jollei korjausta ole tapahtunut asetetussa määräajassa taikka jos kiellossa mainittua säännösten vastaista menettelyä on jatkettu tai jos se on uudistettu asetetun määräajan jälkeen, kunnan on ilmoitettava asiasta:

1) viralliselle syyttäjälle, jos kysymys on 10, 11 tai 12 §:n, 13 §:n 1, 2 tai 5 momentin taikka 13 b §:n säännösten vastaisesta menettelystä; sekä

32 §

Joka yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltijan tai hänen edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjän tai siellä järjestysmiehenä toimivan taikka valvontaviranomaisen huomautuksesta huolimatta jatkaa tupakointia sisätilassa tai ulkoalueella, jossa tupakointi on 12 §:n mukaan kielletty, on tuomittava *tupakointirikkomuksesta* sakkoon.

33 §

Yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltija tai hänen edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) sallii tupakoinnin 12 §:n vastaisesti sisätilassa tai ulkoalueella, jossa se on kiellettyä,

2) laiminlyö 12 §:n 2 momentin, 13 tai 13 b §:n vastaisesti kunnan 17 §:n mukaisesti yk-

sittäisessä tapauksessa antaman kiellon tai määräyksen edellyttämät toimenpiteet tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi sisätiloihin, joissa tupakointi on kielletty taikka

3) sallii tupakointitilan käyttämisen muuhun kuin 13 b §:ssä mainittuun tarkoitukseen, on, jollei laiminlyöntiä voida pitää vähäisenä ja jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tuomittava *tupakalain suojaamistoimenpiteiden rikkomisesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tällä lailla kumotaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 25 päivänä helmikuuta 1977 annetun asetuksen (225/1977) 1 §:n 8-11 kohta, sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 174/1995.

Jos elinkeinonharjoittaja on ennen tämän lain voimaantuloa toteuttanut ravintolassa tai muussa ravitsemisliikkeessä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa laissa edellytetyt tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi savuttomille alueille tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät toimenpiteet ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitettu kunnan viranomaisen suorittamansa tarkastuksen tai elinkeinonharjoittajan hankkiman asiantuntijalausannon perusteella voi todeta, ettei niihin ole huomauttamista, riittää, että tämän lain mukaan tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät muutokset toteutetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

Laki**toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 2 §:n 8 ja 9 kohta, 11 a ja 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 5 ja 7 momentti, 17 §:n 3 momentin 1 kohta ja 32 §,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 8 ja 9 kohta, 14 §:n 5 momentti ja 17 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 498/2002, 11 a § laissa 741/2002, 12 § laeissa 765/1994 ja 487/1999, 13 §:n 2 momentti ja 14 §:n 7 momentti viimeksi mainitussa laissa ja 32 § mainituissa laeissa 765/1994 ja 487/1999, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 953/1992 sekä mainituissa laeissa 487/1999 ja 498/2002, uusi 10 - 16 kohta, lakiin uusi 13 b- 13 e § ja lakiin siitä lailla 681/1999 kumotun 33 §:n tilalle uusi 33 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan

8) *nikotiinilla* nikotiinialkaloideja; *sekä*
9) *ainesosalla* kaikkia tupakkatuotteen valmistuksessa käytettäviä aineita tai muita ainesosia, mukaan luettuna paperi, suodatin, musteet ja liimat, joita on valmiissa tuotteessa joko sellaisenaan tai muuttuneessa muodossa, lukuun ottamatta tupakkakasvin lehteä ja sen muita luonnollisia tai käsittelemättömiä osia.

Ehdotus

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *nikotiinilla* nikotiinialkaloideja;
9) *ainesosalla* kaikkia tupakkatuotteen valmistuksessa käytettäviä aineita tai muita ainesosia, mukaan luettuna paperi, suodatin, musteet ja liimat, joita on valmiissa tuotteessa joko sellaisenaan tai muuttuneessa muodossa, lukuun ottamatta tupakkakasvin lehteä ja sen muita luonnollisia tai käsittelemättömiä osia;

10) *sisätilalla* suljettua tilaa, jossa on katto, lattia ja seinät taikka tilaa, josta yhden tasopinnan lisäämisellä voidaan muodostaa suljettu tila ja joka on tarkoitettu asuin-, oleskelu-, odotus- tai työskentelytilaksi;

11) *työtilalla* sisä- tai ulkotilaa, jossa työskennellään;

12) *tupakointitilalla* sisätilaan sijoitettua rakennusvalvontaviranomaisen tupakointiin hyväksymää erillistä tilaa;

13) *savuttomalla tilalla* sisätilaa tai sen osaa, jossa tupakointi on kielletty;

14) *työyhteisön yhteisellä tilalla* työyhteisössä työntekijöille tarkoitettua tai heidän yhteisessä käytössään olevaa lepo-, ruokailu-, saniteetti- ja muuta henkilöstötilaa, heidän käytössään olevaa käytävä-, aula- ja porrastilaa sekä heille yhteiseen kokoon-

11 a §
Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työturvallisuudesta annettuja säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

5 luku.

Väestön suojaaminen ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta

12 §

Tupakointi on kielletty:

- 1) päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla;
- 2) virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa;
- 3) sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisöllä on esteetön pääsy;
- 4) yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa;
- 5) työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa, *sekä*
- 6) ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen baaritiskillä ja pelitilassa, *jollei kyseisessä tilassa työskentelevien työntekijöiden altistumista tupakansavulle voida muuten estää.*

miseen tarkoitettua sisätilaa;

15) **työyhteisön yleisellä tilalla** työyhteisön sisätilaa, johon yleisöllä on esteetön pääsy;

16) **työyhteisön asiakkaille tarkoitettulla tilalla** työyhteisössä asiakkaille varattua tai heidän käytössään olevaa sisätilaa.

5 luku.

Väestön suojaaminen ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta

11 a §

Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan *mitä tässä laissa ja työturvallisuuslainsäädännössä säädetään.*

12 §

Tupakointi on kielletty:

- 1) päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla;
- 2) virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa;
- 3) sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisöllä on esteetön pääsy;
- 4) yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa; *sekä*
- 5) työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa, *jollei jäljempänä toisin säädetä.*

Jos elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla ulkona hallinnassaan olevalla alueella, hänen on huolehdittava, ettei tupakansavu kulkeudu sieltä avoimen ikkunan, oven, muun aukon tai

13 §

Edellä 12 §:n 2 ja 5 kohdassa säädetystä poiketen tupakointi voidaan sallia hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa sekä ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Tätä suuremmasta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosenttia. Tällöin on kuitenkin huolehdittava, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Samassa *hotelli- ja ravintolakokonaisuudessa* samanaikaisesti avoinna olevat ravintolatilat katsotaan yhdeksi ravintolaksi. Tarjoilutilalla tarkoitetaan aluetta, joka on varattu tarjolla olevan ruuan tai juoman nauttimiseen.

ilmanvaihdon kautta ravitsemisliikkeen sisätiloihin.

13 §

Edellä 12 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa säädetystä poiketen tupakointi voidaan sallia hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa *sekä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävän aluksen* ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Tätä suuremmasta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosenttia. Tällöin on kuitenkin huolehdittava, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Samassa ravintolakokonaisuudessa samanaikaisesti avoinna olevat ravintolatilat katsotaan yhdeksi ravintolaksi. Tarjoilutilalla tarkoitetaan aluetta, joka on varattu tarjolla olevan ruuan tai juoman nauttimiseen.

13 b §

Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa tupakointi voidaan sallia ainoastaan tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen on kielletty tupakointitilassa.

13 c §

Työskentely on kielletty tupakointitilassa lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä. Tupakointitilan siivous on sallittu vasta sen jälkeen, kun tupakointitila on huolellisesti tuuletettu, ottaen huomioon, mitä työntekijän työturvallisuudesta erikseen säädetään.

13 d §

Tupakointitilan rakentamisesta, kunnossapidosta ja korjaus- ja muutostyöstä on voimassa, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla säädetään.

Elinkeinonharjoittajan on laadittava omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tupakointitilan mitoituksesta sekä sen rakenteellisista ja toimivuutta koskevista vaatimuksista samoin kuin elinkeinonharjoittajalta vaadittavan 2 momentissa tarkoitetun tupakointitilaa koskevan omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta.

13 e §

Työsuojeluviranomaisten, 14 §:ssä tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen ja tarvittaessa poliisin on ilmoitettava alkoholilain (1143/1994) 21 §:ssä tarkoitetulle aniskelulupaviranomaiselle tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamista, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Työsuojeluviranomaisen ja 14 §:ssä tarkoitetun kunnan valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toisilleen edellä tarkoitettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta.

14 §

Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakoinnin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevien 12 §:n 5 ja 6 kohdan ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisössä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin siitä säädetään työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973).

Tämän lain 12 §:n 3 kohdan noudattamista yleisissä tilaisuuksissa valvoo poliisi.

14 §

Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakoinnin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevan 12 §:n 1 momentin 5 kohdan ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisössä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin siitä säädetään työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973).

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdan noudattamista valvoo poliisi.

17 §

Jollei korjausta ole tapahtunut asetetussa määräajassa taikka jos kiellossa mainittua säännösten vastaista menettelyä on jatkettu tai jos se on uudistettu asetetun määräajan jälkeen, kunnan on ilmoitettava asiasta:

1) viralliselle syyttäjälle, jos kysymys on 10 tai 11 §:n, 12 §:n *1-4 kohdan* taikka 13 §:n 1, 2 tai 5 momentin säännösten vastaisesta menettelystä; sekä

32 §

Joka yleisen kulkuneuvon, asianomaisen sisätilan tai ulkoalueen haltijan tai heidän edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjän tai siellä järjestysmiehenä toimivan huomautuksesta huolimatta jatkaa tupakointia sisätilassa tai ulkoalueella, jossa tupakointi on 12 §:n *1-4 kohdan säännösten* perusteella kielletty, on tuomittava *tupakointirikkomuksesta* sakkoon.

33 §

Edellä 12 §:n 1-4 kohdassa tarkoitetun yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltija tai heidän edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjä, joka toistuvasti sallii tupakoinnin sisätilassa tai ulkoalueella, jossa se on kiellettyä, taikka laiminlyö asetetussa määräajassa suorittaa kunnan antamissa ohjeissa edellytetyt toimenpiteet tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi niihin sisätiloihin, joissa tupakointi on kielletty, on, jollei laiminlyöntiä voida pitää vähäisenä, tuomittava *tupakkalain suojaamistoimenpiteiden laiminlyönnistä* sakkoon.

Virallinen syyttäjä saa nostaa syytteen 1 momentissa tarkoitetusta teosta vain yleisen kulkuneuvon, asianomaisen sisätilan ja ulkoalueen haltijan, yleisen tilaisuuden järjestäjän tai näiden edustajan taikka poliisin ilmoituksesta sekä 2 momentissa tarkoitetusta teosta vain kunnan ilmoituksesta.

17 §

Jollei korjausta ole tapahtunut asetetussa määräajassa taikka jos kiellossa mainittua säännösten vastaista menettelyä on jatkettu tai jos se on uudistettu asetetun määräajan jälkeen, kunnan on ilmoitettava asiasta:

1) viralliselle syyttäjälle, jos kysymys on 10, 11 tai 12 §:n, 13 §:n 1, 2 tai 5 momentin taikka 13 b §:n säännösten vastaisesta menettelystä; sekä

32 §

Joka yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltijan tai hänen edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjän tai siellä järjestysmiehenä toimivan *taikka valvontaviranomaisen* huomautuksesta huolimatta jatkaa tupakointia sisätilassa tai ulkoalueella, jossa tupakointi on 12 §:n *mukaan* kielletty, on tuomittava *tupakointirikkomuksesta* sakkoon.

33 §

Yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltija tai *hänen* edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjä, joka *tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta*

1) sallii tupakoinnin *12 §:n vastaisesti* sisätilassa tai ulkoalueella, jossa se on kiellettyä,

2) laiminlyö *12 §:n 2 momentin, 13 tai 13 b §:n vastaisesti kunnan 17 §:n mukaisesti yksittäisessä tapauksessa antaman kiellon tai määräyksen edellyttämät* toimenpiteet tupakansavun kulkeutumisen estämiseksi sisätiloihin, joissa tupakointi on kielletty taikka

3) sallii *tupakointitilan käyttämisen muuhun kuin 13 b §:ssä mainittuun tarkoitukseen,*

on, jollei laiminlyöntiä voida pitää vähäisenä ja jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tuomittava *tupakkalain suojaamistoimenpiteiden rikkomisesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20.

Tällä lailla kumotaan toimenpiteistä tu-
pakoinnin vähentämiseksi 25 päivänä hel-
mikuuta 1977 annetun asetuksen
(225/1977) 1 §:n 8-11 kohta, sellaisina kuin
ne ovat asetuksessa 174/1995.

Jos elinkeinonharjoittaja on ennen tämän
lain voimaantuloa toteuttanut ravintolassa
tai muussa ravitsemisliikkeessä tämän lain
voimaan tullessa voimassa olleessa laissa
edellytetyt tupakansavun kulkeutumisen es-
tämiseksi savuttomille alueille tarpeelliset
rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät
toimenpiteet ja 14 §:n 4 momentissa tarkoi-
tettu kunnan viranomaisen suorittamansa
tarkastuksen tai elinkeinonharjoittajan
hankkiman asiantuntijalausannon perus-
teella voi todeta, ettei niihin ole huomaut-
tamista, riittää, että tämän lain mukaan
tarpeelliset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon
liittyvät muutokset toteutetaan kahden vuo-
den kuluessa tämän lain voimaan tulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.
